

spremembi protidopinških pravil (Clarey in Tierney, 2016). Obenem je še dodala, da je ne skrbi sprejem in slabša podpora nekaterih teniških igralcev in igralke ter javnosti, saj uživa v svojem delu in je prepričana v svojo poštenost (»Maria Sharapova claims«, 2017).

Njena vrnitev in prejem povabila organizatorjev turnirjev je med številnimi vrhunskimi teniški igralkami povzročilo večjo polemiko, kakor je njena prepoved nastopanja na teniških tekmovanjih. Znanе tenisačice, kot so Carolina Wozniacki, Dominika Cibulkova, Kristina Mladenovic, Agnieszka Radwanska, Eugenie Bouchard in Roberta Vinci, so izjavile, da bi morala Rusinja glede na njeno nižjo uvrščenost na svetovni ženski teniški lestvici odigrati kvalifikacije ter da si ne zasluži omenjenega povabila. Hrvatice Mirjana Lučić-Baroni je njen primer celo primerjala z znanim kolesarjem Lancom Armstrongom, ki je prav tako kršil protidopinška pravila.

Po Steinbergu (2016) je pristop ITF-ja zoper doping postal vprašljiv, potem, ko je Šarapova sama obvestila javnost, da je bila pozitivno testirana. Nekateri teniški igralci in igralke so namreč nasprotovali njihovim trditvam, da so kontrole dopinga naključne, saj so sami bili testirani le, kadar so izgubili dvoboj. Prav tako so strokovnjaki na področju boja proti doping u opozorili, da bi se lahko igralci, ki uporabljajo izjemno majhne količine prepovedanih substanc, izmuznili padcu na dopinški kontroli. Kljub temu pa Šarapovin primer kršenja protidopinških pravil ni edini v vrhunskem tenisu. Na kontroli dopinga so v preteklosti padli tudi Richard Gasquet, Viktor Troicki, Marin Čilić, Andre Agassi, Martina Hingis in Barbara Zahlavova Strycova (»Doping in tennis«, b. d.).

Šarapova je 26. februarja 2020 v eseju, ki je bil objavljen v *Vogue* in *Vanity Fair*u, sporočila javnosti odločitev, da bo končala svojo bogato teniško kariero. V eseju je prav tako zapisala, kako velik vpliv je imel tenis v njenem življenju ter da si bo, kljub temu da še ne ve, kaj bo počela v prihodnosti, vsakič znova postavljala nove izzive (»I'm saying goodbye«, 2020).

Literatura

1. Clarey, C. in Tierney, M. (2016, 7. marec). Maria Sharapova Admits Taking Meldonium, Drug Newly Banned by Tennis. *The New York Times*. Pridobljeno s <https://www.nytimes.com/2016/03/08/sports/tennis/maria-sharapova-failed-drug-test.html>
2. Doping in tennis. (b. d.). V *Wikipedija*. Pridobljeno 22. februarja 2020, s https://en.wikipedia.org/wiki/Doping_in_tennis
3. Gruden, T. (2016, 8. marec). Kaj je tako sladkega v latvijskem zdravlilu, da je premamilo Šarapovo?. *RTVSLO.si*. Pridobljeno s <https://www.rtvsl.si/sport/tenis/kaj-je-tako-sladkega-v-latvijskem-zdravlilu-da-je-premamilo-sarapovo/387671>
4. »I'm saying goodbye«: Maria Sharapova retires from tennis at age 32. (2020, 26. februar). *Tennis.com*. Pridobljeno s <https://www.tennis.com/pro-game/2020/02/im-saying-goodbye-sharapova-retires-tennis-after-28-years/87705/>
5. Maria Sharapova claims she 'fought for truth' as tennis doping ban return nears. (2017, 29. marec). *The Guardian*. Pridobljeno s <https://www.theguardian.com/sport/2017/mar/29/maria-sharapova-tennis-fought-for-truth-doping-ban>
6. Sharma, A. (2020, 1. januar). All You Need To Know About The Doping Ban Of Maria Sharapova. *EssentiallySports*. Pridobljeno s <https://www.essentiallysports.com/all-you-nneed-to-know-about-the-doping-ban-of-maria-sharapova-tennis/>
7. Steinberg, J. (2016, 10. junij). How serious was Maria Sharapova's doping?. *The Guardian*. Pridobljeno s <https://www.theguardian.com/sport/2016/jun/10/how-serious-was-tennis-player-maria-sharapova-doping>
8. Uršič, M. (2016, 25. marec). Meldonij nova ruska dopinška prevara. *Delo*. Pridobljeno s <https://www.delo.si/sport/dru-gi-sporti/meldonij-nova-ruska-dopinska-prevara.html>

Amedej Vetrih

Tadej Špicar in David Škrbec

Amedej Vetrih je slovenski nogometaš, rojen 16. 9. 1990. V PLTS je zbral 202 uradni tekmi in dosegel 25 zadetkov. V Sloveniji je igral za severnoprimerški klub Gorico in za NK Domžale. Nekaj časa se je mudil tudi v Italiji, kjer je igral za Parmo, vendar očitnejšega pečata tam ni pustil. Ima tudi tri nastope za slovensko izbrano vrsto. Prvič ga je vpoklical Srečko Katanec za tekmo proti Slovaški 1. 9. 2017. Pred sezono 2019/20 pa mu je uspel zaenkrat prestop kariere. Iz Domžal je prestopil v prvo turško ligo v klub Caykur Rizespor. Toda tokrat bomo pod drobnogled vzeli nek drug dogodek, ki je prav tako zaznamoval njegovo kariero. 18. 4. 2018 je Amedej v športnem parku Domžale oddal vzorec svojega urina v pregled protidopinški organizaciji. Niti pomislil ni, da bo 16. 5. 2018 prejel

Amedej Vetrih (pridobljeno s <https://www.rtvsl.si/sport/nogomet/prva-liga/vetrich-po-preteku-kazni-upam-da-bo-to-sola-za-vse-druge/473225>).

obvestilo o pozitivnem vzorcu. V njegovem urinu so namreč našli sledi higenamina.

Sprva se nekoliko posvetimo številu primerov, da je nogometaš uporabljal prepovedane substance za izboljšanje svojim predstav.

Daleč od tega, da bi lahko tovrstne primere v nogometu označili kot pogoste. To lahko povežemo s specifičnostjo športa. Podobno kot v košarki, rokometu in ostalih podobnih športnih zvrsti sta v nogometu kondicijska in fizična priprava izrednega pomena, vendar nista bistveni. Pomembnejše je tehnično znanje, pregled prostora, hitrost razmišljanja, sposobnost predvidevanja itd. Za našte te komponente pa ne obstaja kemijska spojina, ki bi jih izboljšala. Za primerjavo vzemimo cestno kolesarstvo, kjer naj bi bilo uživanje prepovedanih substanc najpogostejše. Bistven dejavnik, ki vpliva na uspešnost kolesarja, so njegove fizične zmožnosti. Seveda obstajajo tudi druge kvalitete, ki jih kolesar mora imeti, če želi dose gati dobre rezultate, v katere pa se ne bomo spuščali. Zagotovo pa lahko trdimo, da je bistvo v telesnih zmožnostih posameznika. In tu lahko s prepovedanimi substancami vplivajo na svoje predstave na cesti. Drugače je pri nogometu, kjer razliko med vrhunskimi in nekoliko slabšimi nogometaši delajo ravno kvalitete, ki sem jih naštel že prej (tehnično znanje, pregled prostora, hitrost razmišljanja, sposobnost predvidevanja ...).

Velja pa omeniti dejstvo, da sodobnega nogometa na visokem nivoju ne more igrati igralec, ki ni vrhunsko fizično in kondicijsko pripravljen. In če sklepamo po tem, je za predvideti, da bo primerov kršitve dopinga v nogometu vse več.

Primer Amedeja se je razvijal tako: V tednih pred kontrolo so Domžalčani opravili tako imenovano mini pripravljalo obdobje. To pomeni, da so znotraj tekmovalnega ritma opravili serijo težjih treningov s ciljem, da bodo fizično pripravo ekipe dvignili na višji nivo za zaključek sezone 2017/18. Posledično se je pri igralcih pojavil intenzivnejši občutek utrujenosti, pojavljanje krčev ... Vsak igralec nato podobne težave rešuje sam. Amedej se je odločil, da si poišče prehranski dodatek, ki mu bo pri tem pomagal. Našel ga je in kupil v eni izmed trgovin s prosto prodajo. Produkt iForce Nutrition Max Out so oglaševali na način, da je primeren za nogometaše, košarkarje, rokometarje, kolesarje, plavalce in druge športnike. Skratka niti pomislil ni, da bi izdelek lahko vseboval kaj nepravilnega. Po neuradnih informacijah osebe blizu domžalske garderobe v trenutku pretresa sem izvedel, da naj bi »prepovedan« produkt uporabljal velik del takratnega domžalskega moštva. Naključni žreb testirancev tisti dan bi lahko bil nemilosten do velike večine. Omeniti velja še to, da je izdelek v angleški deklaraciji omenjal, da vsebuje higenamin, medtem ko v slovenski deklaraciji tega ni zapisanega.

„Kot sem dejal v izjavi za Sloado, sem zadevo našel na spletu, nakup pa je v mojem imenu opravil soigralec Dario Melnjak, ki živi v Ljubljani, kjer se dotična trgovina nahaja. Glede na to, da sem izdelek kupil v prosti prodaji v trgovini v Sloveniji, nisem niti pomislil, da bi lahko vseboval prepovedano snov. Za higenamin prej še nikoli nisem slišal in ga nisem poznal do tega primera, ko je bil moj vzorec pozitiven“ (Plestenjak, 2018). Izjava Amedeja nakazuje na njegovo nedoslednost, ki je nato vodila v nepopravljive posledice. Po preteku kazni je nato na vprašanje o tem, kako je sedaj z njegovo pazljivostjo glede vsebnosti snovi prehranskih dodatkov, izjavil, da praktično vsako energijsko pijačo, ki jo kupi v trgovini ali na bencinski črpalki, natančno pregleda. Pravi tudi, da obstaja aplikacija na telefonu, s katero si lahko pomagaš in vanjo vpišeš vse sestavine, ki jih izdelek vsebuje, ter z njo preveriš, ali vsebuje kaj prepovedanega ali ne. Na koncu še doda: „V ozadju je pri meni vedno prisoten strah in vse redno pregledujem. Upam, da ni nobenih možnosti za podobno situacijo“ (Hočevlar, 2018).

Amedej Vetrih je bil z zelenic prve slovenske nogometne lige odsoten »zgolj« 6 mesecev. Prve 4 mesece prav tako ni smel trenirati

s prvim moštvom nogometnega kluba Domžal. Pripravljenost je vzdrževal tam, kjer mu je to bilo dovoljeno. V neki izjavi sem prebral, da si je tudi vzel nekaj časa zase – šel na oddih in več časa posvetil svoji družini. Zadnja dva meseca se je nato že lahko priključil ekipi in trenažnemu procesu. Toda zakaj ni bil kaznovan s polno kaznijo dveh let? Amedej je takoj, ko je s strani SLOADO izvedel za pozitiven vzorec, odzval in se ponudil za sodelovanje: „Nemudoma sem se odzval na sestanek in zaslišanje pri SLOADO, potrdil pripravljenost za popolno in iskreno sodelovanje ter se na podlagi ugotovitve, da je higenamin bil prisoten v prehranskem dopolnilu, odpovedal pravici do odprtja in analize vzorca B. Iskreno obžalujem nastalo situacijo ter sem pripravljen nositi vse morebitne posledice“ (Plestenjak, 2018).

Higenamin, znan tudi kot norkoklaurin (ang. *norkoclaurine*) je alkaloid rastlinskega izvora (1-benzil-1,2,3,4-tetrahidro izokinolin), ki ga najdemo npr. v korenini preobjeda (*Aconitum carmichaelii*) ali semenih indijskega lotusa (*Nelumbo nucifera*). Higenamin se na tak način uporablja v tradicionalni kitajski medicini, na trgu pa ga v produktih lahko najdemo v sintetični obliki (higenamin HCl) ali pa v obliki rastlinskih ekstraktov. Prvotno so ga prepoznali kot aktivno kardi-tonično sestavino te zdravilne rastline, ki se v mnogih azijskih regijah uporablja kot lokalno in tradicionalno zdravilo za zdravljenje različnih bolezni, kot so kolaps, sinkopa, boleči sklepi, edemi, bronhialna astma itd. Študije higenamina so pokazale potencialne terapevtske učinke za bolezni, kot so srčno popuščanje, šok, artritis, astma, ishemija/reperfuzijska poškodba in erektilna disfunkcija. Higenamin je bil preizkušen kot farmakološko sredstvo v kliničnih študijah na ljudeh na Kitajskem. Tam je bilo uporabljeno pri obremenjenem testiranju za odkrivanje bolezni koronarnih arterij (Higenamine, 2017).

Na listo prepovedanih snovi v športu je bil uvrščen leta 2018 v skupino beta-2 agonistov. Te spojine se v medicini uporabljajo za razširitev dihalnih poti pri zdravljenju astme in drugih pljučnih obolenj. Nekateri raziskave so pokazale, da beta-2 agonisti lahko, kadar je njihova prisotnost v krvi močno povečana, vplivajo na izboljšanje telesnih sposobnosti. Beta-2 agonisti so za športnike prepovedani na tekmovanjih ter izven njih po pravilih SLOADO. Med nezaželene učinke beta-2 agonistov spadajo glavobol, znojenje, nemir in vznemirjenost, mišični krči, anksioznost. V kombinaciji s kofeinom lahko v redkih primerih pride tudi do resnih motenj srčnega ritma. Običajno je higenamin v prehranskih izdelkih, zlasti v prehranskih dopolnilih, prisoten skupaj s kofeinom. Tej kombinaciji se pripisuje aktivnosti razgradnje maščob (lipoliza) in pospešitve metabolizma s termogenezo. Ti izdelki se športnikom in rekreativcem pogosto oglašujejo kot sredstva za hujšanje, t. i. »fat burnerji«. Športniki ga največkrat zaužijejo v nizkih količinah kot kontaminacija (Opozarjamo na higenamin v izdelkih, 2018).

Ena izmed športnic, ki ji je bila v krvi najdena snov higenamin, je tudi Kitajka Liu Hong. Zmagovalka hitre hoje na svetovnem atletskem prvenstvu v Pekingju leta 2015 je bila kaznovana z enome-sečno kaznijo. Uporaba higenamina naj bi bila nenamerna, in sicer naj bi ga vsebovala kar krema, ki jo je tekmovalka uporabljala pri masažah. Količina najdenega higenamina v vzorcu Liu Hong je bila zelo nizka. Po preiskavah je antidopinški laboratorij v Rimu res našel sledi higenamina v kremi, ki jo je Kitajka uporabljala za masažo. Po vseh zaslišanjih se je IAAF odločila, da verjame, da Liu Hong ni uživala higenamina z namero, da ji bo to pripomoglo pri športnih tekmovanjih. Tako je IAAF predlagala, da CAA (Kitajska atletska zve-

za) kaznuje Hongovo le od 13. 6 do 13. 7. 2016 (World champion Liu Hong banned, 2016).

Podoben primer, kot je najin osnovni, pa se je zgodil leta 2017, ko je v elitni angleški premier ligi bil za higenaminom pozitiven igralec Liverpoola Mamadou Sahko, vendar takrat ta snov še ni bila na seznamu prepovedanih snovi, tako da je bil igralec le začasno suspendiran za 30 dni. Takrat je UEFA kritizirala način in pristop WADE, ki je v svojo obrambo predstavila znanstvene dokaze, da higenamin spada pod beta-2 agoniste in da spada v S3 kategorije prepovedanih snovi. V tistem letu je bil potem tudi uradno speljan postopek uvrstitve higenamina na listo prepovedanih snovi. Je pa WADA že v letu 2016 pozvala svoje omrežje laboratorijev, da pripravijo sistematična testiranja za higenamin (Majendie, 2017).

Literatura

1. Higenamine. (2017) National Center for Advancing Translational Sciences, Inxight: Drugs Pridobljeno iz: <https://drugs.ncats.io/substance/PQ432PID6E>
2. Hočevar, M. (28.11.2018). Vetrih po preteku kazni: Upam, da bo to šola za vse druge. MMC RTV SLO. Pridobljeno iz: <https://www.rtvlo.si/sport/nogomet/prva-liga/vetrih-po-preteku-kazni-upam-da-bo-to-sola-za-vse-druge/473225>
3. Majendie, M. (21.4.2017). WADA criticized by UEFA over handling of Mamadou Sakho doping case. CNN. Pridobljeno iz: <https://edition.cnn.com/2017/04/21/football/mamadou-sakho-wada-doping-case-liverpool-crystal-palace/index.html>
4. Opozarjamo na higenamin v izdelkih športne prehrane. (2018) Nacionalni inštitut za javno zdravje. Pridobljeno iz: <https://www.nijz.si/sl/opozarjamo-na-higenamin-v-izdelkih-sportne-prehrane>
5. Plestenjak, R. (14.6.2018). Amedej Vetrih padel na dopinškem testu, Domžale opozarjajo na neskladja. Siol.net. Pridobljeno iz: <https://siol.net/sportal/nogomet/amedej-vetrih-krsil-protidopinska-pravila-470321>
6. World champion Liu Hong banned for one month for minor fault in using massage lotion. (29.7. 2016). China.org.cn. Pridobljeno iz: http://www.china.org.cn/world/Off_the_Wire/2016-07/29/content_38987617.htm

Žiga Jeglič

Katarina Kumer in Maja Mencin

Uvod

Eden izmed odmevnih primerov kršenja dopinških pravil je tudi zgodba slovenskega hokejista Žige Jegliča, ki pa je nekoliko bolj »nedolžna«, kot so nam jo sprva predstavili mediji. Ravno zavajajoči naslovi novic in poročil so tisti, ki imajo največji vpliv na športnikovo nadaljnjo kariero in sloves. Večina ljudi člankov ne prebere v celoti, v spominu pa jim ostane udarni naslov: Slovenski hokejist pozitiven na dopinškem testu. Tudi to je ena izmed mnogih zgodb, katere večji pomen nosijo posledice pisanja medijev, kakor dejanska doba kazni.

Žiga Jeglič se je rodil 24. februarja 1988 v Kranju in je svojo hokejsko kariero začel v Hokejskem klubu MK Bled. Kasneje je igral tudi za HK Acroni Jesenice ter v švedski, finski, nemški in slovaški ligi. Kot član je slovensko reprezentanco zastopal na petih svetovnih prvenstvih, od tega treh v elitni diviziji. Sodeloval je pri prvem nastopu slovenske reprezentance na olimpijskem hokejskem turnirju 2014 v Sočiju. Prelomni dogodek se je zgodil 20. februarja 2018, ko je v času nastopa na Olimpijskih igrah 2018 v Pjongčangu v Južni Koreji padel na doping kontroli na fenoterol, ki so ga zaznali v urinu (Žiga Jeglič, 2018).

Žiga Jeglič (Sportsnewsmpire, 2018).

Takoj je dobil navodilo, da ne sme igrati na naslednji tekmi proti Norveški in mora v 24 urah zapustiti olimpijsko vas. Prvotno je bil kaznovan z dvoletno prepovedjo nastopanja, toda Mednarodno športno razsodišče mu je po razgovorih kazen znižalo na osem mesecev. Izkazalo se je, da je bil fenoterol v urinu prisoten kot ena izmed sestavin Beroduala, zdravila za določene bolezni spodnjih dihal, ki mu jih je leta 2017 zaradi težav z astmo predpisal zdravnik. Jeglič zdravila ni navedel kot terapevtsko izjemo, zato so mu odredili kazen za malomarnost, saj bi bila njegova dolžnost navesti zdravilo.

Kot navaja SLOADO morajo športniki sami poskrbeti, da prepovedane snovi ne pridejo v njihovo telo in so sami odgovorni za vse prepovedane snovi ali njihove metabolite ali označevalce, najdene v njihovem vzorcu. Športniki, katerih